O’ZBEKISTON IQTISODIYOTINING RAQAMLI QIYOFASI: SUN’IY INTELLEKT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SOHASIDAGI SO’NGGI TENDENSIYALAR

Sodiqova Sevinch Rustam qizi,
Bauatdinova Sevinch Kadirbay qizi
Bank ishi yo‘nalishi talabalari
Guliston davlat universiteti

Annotatsiya: *Mazkur tezisda O‘zbekiston iqtisodiyotining raqamli transformatsiyasi jarayoni, xususan sun’iy intellekt va zamonaviy raqamli texnologiyalarning rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. Unda mamlakatda amalga oshirilayotgan raqamlashtirish siyosati, IT xizmatlar bozorining kengayishi, sun’iy intellektni turli sohalarga joriy etish istiqbollari hamda mavjud muammolar yoritilgan. Shuningdek, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, innovatsion muhitni shakllantirish va inson kapitalini oshirish zarurligi asoslab berilgan.*

Kalit so’zlar: *Raqamli iqtisodiyot, raqamlashtirish, sun’iy intellekt, raqamli transformatsiya, IT xizmatlar, innovatsiya, startap, infratuzilma, big data, iqtisodiy rivojlanish, O‘zbekiston – 2030 strategiyasi.*

Kirish

So‘nggi yillarda jahon iqtisodiyotida raqamlashtirish jarayonlari keskin jadallashib, sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalar asosiy rivojlanish omiliga aylanmoqda. O‘zbekiston ham ushbu global tendensiyadan chetda qolmay, iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida raqamli transformatsiyani jadallashtirishga alohida e’tibor qaratmoqda. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi bu boradagi muhim dasturiy hujjat hisoblanadi. Ushbu strategiya

davlat boshqaruvi, sanoat, qishloq xo‘jaligi, ta’lim va boshqa sohalarda zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etishni nazarda tutadi.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotning shakllanishi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari infratuzilmasining rivojlanishi bilan chambarchas bog‘liq. So‘nggi yillarda internet qamrovi kengayib, mobil aloqa xizmatlari sifati sezilarli darajada yaxshilandi. Natijada aholining raqamli xizmatlardan foydalanish darajasi ortib bormoqda.

IT xizmatlar eksporti ham jadal sur’atlarda o‘smoqda. Xususan, dasturiy mahsulotlar ishlab chiqish, autsorsing xizmatlari va startap loyihalar soni ortib bormoqda. IT Park rezidentlari sonining ko‘payishi, xorijiy kompaniyalar bilan hamkorlikning kengayishi ushbu sohaning iqtisodiyotdagi ulushini oshirmoqda. Shu bilan birga, elektron hukumat tizimining rivojlanishi davlat xizmatlarining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Sun’iy intellekt bugungi kunda iqtisodiy rivojlanishning muhim drayverlaridan biri sifatida qaralmoqda. O‘zbekistonda ham ushbu texnologiyani joriy etishga qaratilgan qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, sog‘liqni saqlash sohasida diagnostika tizimlarini avtomatlashtirish, moliya sektorida risklarni baholash, qishloq xo‘jaligida hosildorlikni prognozlash kabi yo‘nalishlarda SI texnologiyalaridan foydalanish yo‘lga qo‘yilmoqda.

Sun’iy intellektni rivojlantirish bo‘yicha milliy strategiya ishlab chiqilgan bo‘lib, unda iqtisodiyotning turli tarmoqlarida innovatsion yechimlarni joriy etish rejalashtirilgan. Shu bilan birga, SI asosida yangi ish o‘rinlari yaratish, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish va texnologik mustaqillikni ta’minlash muhim vazifalar sifatida belgilangan. O‘zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalar rivojlanishining asosiy tendensiyalari quyidagilardan iborat:

Birinchidan, raqamli tadbirkorlik va startap ekotizimining kengayishi. Yoshlar orasida IT sohasiga qiziqish ortib, innovatsion loyihalar soni

ko‘paymoqda. Ikkinchidan, elektron tijorat va fintech xizmatlarining rivojlanishi. Onlayn to‘lov tizimlari, raqamli bank xizmatlari aholiga qulaylik yaratmoqda. Uchinchidan, davlat boshqaruvida raqamlashtirish jarayonlarining jadallashuvi. Elektron hukumat tizimi orqali xizmatlar tez va shaffof ko‘rsatilmoqda. To‘rtinchidan, katta ma’lumotlar (big data) va bulutli texnologiyalardan foydalanishning ortishi. Bu esa biznes jarayonlarini optimallashtirish imkonini bermoqda.

Shunga qaramay, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish jarayonida qator muammolar mavjud. Avvalo, yuqori malakali IT mutaxassislar yetishmovchiligi sezilmoqda. Ta’lim tizimida zamonaviy texnologiyalarni o‘qitish darajasi hali to‘liq shakllanmagan. Bundan tashqari, ayrim hududlarda internet tezligi va sifati pastligi raqamli xizmatlardan foydalanishni cheklaydi. Kiberxavfsizlik masalalari ham dolzarb bo‘lib qolmoqda. Sun’iy intellektni joriy etishda esa ma’lumotlar bazasining yetarli emasligi va texnologik infratuzilmaning sustligi muhim to‘siq bo‘lib xizmat qilmoqda.

1-jadval

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot va sun’iy intellekt rivojlanishining asosiy ko‘rsatkichlari (2023–2025)

№	Ko’rsatkich nomi	Yil	Miqdori	Izoh
1.	AKT (IT) sohasining YAIMdagi ulushi	2024	~2.0–2.2 %	Raqamli iqtisodiyot ulushi o‘sib bormoqda
2.	IT xizmatlar eksporti	2024	~900 mln – 1 mlrd AQSH dollari	IT Park orqali eksport oshgan
3.	IT Park rezidentlari soni	2025	1 500+ ta	Xorijiy kompaniyalar ham kirgan

4.	Internet foydalanuvchilari	2024	~32 mln (80%+)	Aholining katta qismi qamrab olingan
5.	Mobil internet qamrovi	2024	95%+	Hududlar kesimida kengaymoqda
6.	Sun’iy intellektdan foydalanuvchilar ulushi	2025	~6–7 %	Hali past darajada
7.	AI joriy etish darajasi (biznesda)	2025	~5–6 %	Kichik biznesda sust

Jadval shuni ma’lumot beradiki, O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot va sun’iy intellekt sohasining hozirgi holati hamda rivojlanish tendensiyalari qanday darajada ekanligini. Unda AKT sohasining YAIMdagi ulushi, IT xizmatlar eksporti, internet qamrovi, startaplar soni kabi muhim ko‘rsatkichlar keltirilgan. Ma’lumotlarga ko‘ra, mamlakatda raqamli infratuzilma va IT xizmatlar bozori jadal rivojlanmoqda, xususan IT eksporti va IT Park rezidentlari soni sezilarli darajada oshgan. Shu bilan birga, sun’iy intellektdan foydalanish darajasi hali nisbatan past bo‘lib, bu sohada kadrlar salohiyati va texnologik baza yetarli darajada rivojlanmaganini ko‘rsatadi. Jadvalda keltirilgan prognoz ko‘rsatkichlar esa 2030-yilgacha raqamli texnologiyalar, ayniqsa sun’iy intellekt orqali iqtisodiyotda katta o‘sish kutilayotganini ifodalaydi.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot va sun’iy intellekt sohalari jadal rivojlanish bosqichida turibdi. Amalga oshirilayotgan islohotlar va davlat dasturlari ushbu yo‘nalishda muhim natijalarga erishish imkonini bermoqda. Biroq mavjud muammolarni bartaraf etish, xususan infratuzilmani rivojlantirish, malakali kadrlar tayyorlash va innovatsion muhitni kuchaytirish zarur. Kelgusida sun’iy intellekt va raqamli

texnologiyalarni keng joriy etish orqali O‘zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi.
2. O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi ma’lumotlari.
3. Schwab, K. The Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum, 2016.
4. European Union. Digital Economy and Society Index (DESI) Reports. Brussels.
5. Jahon banki (World Bank) – raqamli iqtisodiyot bo‘yicha hisobotlar.
6. OECD – O‘zbekistonning raqamli transformatsiyasi bo‘yicha tadqiqotlari.
7. IT Park Uzbekistan rasmiy statistik ma’lumotlari.
8. World Bank. World Development Report: Digital Dividends. Washington, DC.